

Secessie

Kwartaalblad voor de Studie van Separatisme en Directe Democratie

GEKOCHTE

LOYALITEIT

Bedenkingen bij de kieswethervorming.....3

Nr. 9

Driemaandelijks: oktober – november – december 2002

Een uitgave van het Mia Brans Instituut

www.secessie.nu

Bedenkingen bij de kieswethervorming

Volgens Mr. Luc Deconinck is de nieuwe kieswet van paars-groen een beschamend werkstuk, met voor Vlaanderen katastrofale gevolgen omdat de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde niet wordt gesplitst.

In september werd de Kamer van Volksvertegenwoordigers vervroegd uit reces teruggeroepen om de kieswethervorming (Wetsvoorstel 1806) goed te keuren. Dit voorstel voert provinciale kiesomschrijvingen in, maar is nadelig voor Vlaanderen. Het zal leiden tot het verlies van een aantal Vlaamse zetels omdat het doelbewust heeft nagelaten de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde te splitsen. Daarop gaan we dadelijk uitgebreid in. Vooraf willen we beklemtonen dat het voorstel niet alleen ongrondwettelijk is, maar tevens stoelt op een flagrante vorm van schrijftvervalsing.

Een wet kan in België zowel uitgaan van een parlementair initiatief als van een regeringsinitiatief. In het eerste geval spreken we, zolang het voorstel nog niet door één van beide kamers werd goedgekeurd, van een *wetsvoorstel*, in het tweede geval van een *wetsontwerp*. Het verschil tussen een *voorstel* en een *ontwerp* is belangrijk omdat voor een regeringsontwerp vooraf het advies van de Raad van State vereist is. Omdat dit advies tijdrovend en vermoedelijk negatief zou zijn, liet de regering-Verhofstadt haar ontwerp indienen door een aantal kamerleden. Deze praktijk is strijdig met de rechtsstaat en de regels van behoorlijk bestuur.

Het procédé waarbij een ontwerp van de regering naar de vorm wordt ingediend als een wetsvoorstel van één of meer kamerleden om aldus het advies van de Raad van State niet te moeten vragen, dient scherp aan de kaak te worden gesteld.¹ Dit procédé is een „intellectuele valsheid in geschriften.” Dit is een misdrijf waarbij een geschrift wordt opgesteld dat de waarheid geweld aan doet, met het inzicht een onrechtmatig voordeel (voor zichzelf of voor anderen) te bekomen. Het oogmerk zich te onttrekken aan een wettelijke verplichting (bijvoorbeeld het vragen van een advies van de Raad van State) is een voorbeeld van het bekomen van een onrechtmatig voordeel. Ook is het voor het beoordelen van het strafbaar inzicht en het bestaan van het misdrijf niet relevant of het beoogde doel effectief werd bereikt. Het volstaat dat het geschrift, toen het werd opgesteld, het beoogde doel kon bereiken.

Het is duidelijk dat het wetsvoorstel nr 1806/001 ingediend door Hugo Coveliers, Claude Eerdeken, Daniel Bacquelaire, Dirk Van der Maelen, Muriel Gerkens en Jef Tavernier, in werkelijkheid niet door hen maar door de regering werd ingediend. Zo is het algemeen geweten dat de teksten op regeringsniveau werden uitgewerkt en goedgekeurd in de ministerraad van 26 april 2002. Dit is geen voorstel van de betrokken parlementariërs, het is een voorstel van de regering. Voor zover daaraan mocht getwijfeld worden kan vermeld worden dat de toelichting bij het wetsvoorstel dienaangaande een buitengerechtigde bekentenis bevat: „Omdat de regering overal provinciale kieskringen wil creëren, maar ook de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde (hierna afgekort als BHV) wenst te handhaven, stelt zij een regeling voor waarbij de Nederlandstalige kandidaten van BHV en Leuven op dezelfde lijsten zullen staan.”²

Wat is de rechtsgeldigheid van een wet die tot stand komt op grond van een vals stuk? Ook zijn er vragen naar het mededaderschap (bijvoorbeeld van de betrokken ministers) en naar de gevolgen van het gebruik van dit vals stuk. Wellicht kunnen de berokken parlementsleden zich – weliswaar tijdelijk – verschuilen achter hun parlementaire onschendbaarheid, maar dat doet geen afbreuk aan het bestaan van het misdrijf. Een van de basisregels van behoorlijk bestuur is dat de overheid de regels die ze zelf heeft uitgevaardigd

¹ In casu werd dankzij het moedige initiatief van de kamervoorzitter en dankzij de harde druk van de oppositie toch het spoedadvies van de Raad van State (enkel summier onderzoek, door Franstalige Kamer) ingewonnen, zodat het door de regering beoogde doel slechts gedeeltelijk werd bereikt.

² Toelichting, stuk 1806/001, p. 6.

respecteert (*patere legem quem ipse fecisti*). Het is tekenend voor de aftakeling van de rechtsstaat dat niemand zich wezenlijke vragen stelt bij een procédé dat steunt op valsheid in geschriften. De zaak wordt met een licht schouderophalen afgedaan.

De ongrondwettigheid

De raad van state heeft een aantal ongrondwettigheden aangeduid. Eén fundamentele ongrondwettigheid heeft ze niet vermeld. Het feit dat het advies van een Franstalige kamer komt, is daar zeker niet vreemd aan. De nieuwe kiesregeling is namelijk, evenals de oude, duidelijk in strijd met de grondwettelijke indeling van het land in taalgebieden, gewesten en provincies. Een groot deel (meer dan 550.000 inwoners) van het Nederlands taalgebied en van het Vlaams Gewest onderwerpen aan verkiezingen voor Frans-Brusselse (Kamer van volksvertegenwoordigers) en Waalse kandidaten (Europa en Senaat) is duidelijk in strijd met de letter en de geest van het begrip eentalig taalgebied. (Het niet voorzien in een vertegenwoordiging voor de Duitstaligen is trouwens ook strijdig met de grondwet). Opnieuw staan we hier voor een overheid die zich niet gedraagt naar haar eigen regels (*patere legem quem ipse fecisti*).³

Een tweede ongrondwettigheid bestaat erin dat de nieuwe wettelijke bepalingen het niet mogelijk maken vast te stellen hoeveel volksvertegenwoordigers er respectievelijk in de kieskring Leuven en in de kieskring BHV gekozen zullen zijn. Artikel 63 § 2 en 3 van de Grondwet bepalen nochtans dat elke kieskring een aantal zetels toegewezen krijgt in verhouding tot zijn bevolkingsaantal. Dit betekent dat Leuven thans 7 kamerzetels moet krijgen en BHV 22, samen 29 zetels. De nieuwe wet bepaalt echter niet wie in Leuven en wie in BHV verkozen wordt, wat dus flagrant in strijd is met de Grondwet.

Er is wel een onrechtstreekse manier om te bepalen wie in Leuven en wie in BHV verkozen is, namelijk de plaats waar de kandidatenlijst wordt neergelegd. Wordt de lijst in Leuven neergelegd, dan zijn alle kandidaten die op die lijst verkozen worden Leuvense verkozenen. Hun lijst wordt weliswaar ook voorgelegd aan de kiezers van BHV en de zetelverdeling gebeurt ook op basis van de (Vlaamse) stemmen van BHV, maar dit neemt niet weg dat het een Leuvense lijst is en blijft, en dat alle erop gekozen kandidaten in Leuven verkozen zullen zijn, wat trouwens hun automatische indeling in de Nederlandse taalgroep van de Kamer met zich zal brengen.

Indien dus alle Vlaamse partijen ervoor zouden opteren om hun lijsten te Leuven neer te leggen, dan zou dit betekenen dat geen enkele van hun kandidaten een taalkeuze zou moeten maken en dat alle Vlaamse verkozenen, op grond van hun verkiezing te Leuven, tot de Nederlandse taalgroep zouden behoren. Dit zou er toe leiden dat er te Leuven tussen de 15 en 18 verkozenen zouden zijn, terwijl Leuven grondwettelijk slechts 7 verkozenen mag tellen. Omgekeerd, indien alle Vlaamse partijen hun lijsten in Brussel zouden neerleggen, dan moeten alle kandidaten van die partijen een taalkeuze maken en zijn de verkozenen ervan per definitie gekozen door de kieskring BHV (ook al worden de kandidaten ook voorgelegd aan de kiezers te Leuven en ook al bepalen deze kiezers mee welke Vlaamse kandidaten verkozen zullen zijn). Het zijn en blijven verkozenen van de kieskring waar ze zijn voorgedragen, nl. BHV. Indien geen enkele lijst te Leuven wordt ingediend, zou dit er dus toe leiden dat er in BHV 29 verkozenen zullen zijn, terwijl de kieskring er volgens de Grondwet slechts 22 mag tellen. De kieskring Leuven zou dan geen verkozenen tellen, terwijl die kieskring nochtans recht heeft op zeven verkozenen.⁴

Een andere indicatie voor de ongrondwettelijke situatie, met een ingebakken

De nieuwe wettelijke bepalingen maken het onmogelijk om vast te stellen hoeveel volksvertegenwoordigers er respectievelijk in de kieskring Leuven en in de kieskring BHV gekozen zullen zijn.

³ Ook in het Lambermontakkoord heeft de Raad van State gewezen op flagrante ongrondwettigheden. Met name waar de Nederlandse taalgroep van de Brusselse gewestraad voor bepaalde beslissingen wordt uitgebreid met niet-rechtstreeks verkozen leden. Deze uitbreiding gebeurt om de democratisch verkozen meerderheid binnen de Nederlandse taalgroep opzij te kunnen zetten, en geldt o.m. voor de aanstelling van ministers, voor de moties van wantrouwen en voor de autonome werking van de Vlaamse gemeenschapscommissie. De Raad van State oordeelde op strenge en ongenueanceerde wijze dat deze constructie in strijd is met de artikelen 39, 116, 122 en 136 van de Grondwet en met een aantal algemene democratische beginselen (advies 31 644, Senaat, zitting 2000-2001, stuk 2-709/6). De paars-groene meerderheid legde deze bezwaren zonder meer naast zich neer.

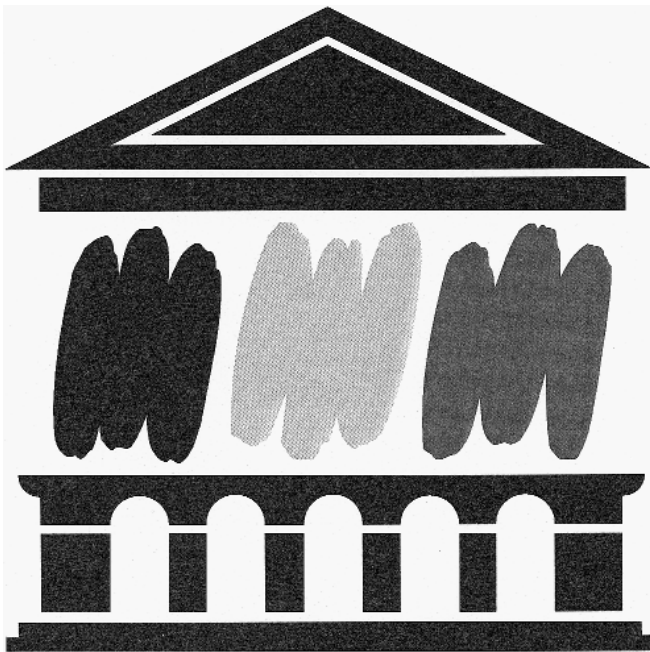
⁴ Wat er moet gebeuren indien dezelfde partij (met hetzelfde lijstnummer of letterwoord) zowel een lijst te Leuven als een lijst te Brussel zou neerleggen (al dan niet met dezelfde kandidaten) is niet geregeld. Is één van beide onontvankelijk? Zo ja welke? Komen beide lijsten op de stembrief? Worden de stemmen dan samengeteld?

doch onzekere verschuiving van zetels van Leuven naar BHV en omgekeerd, is het feit dat de Franstalige lijsten in BHV 29 kandidaten zullen mogen tellen, terwijl er in die kieskring (voor hen) maximaal 22 zetels te begeven zijn. Nochtans stelde de heer Coveliers, in een andere context (namelijk de zogenaamd noodzakelijke wederinvoering van opvolgers), dat er zich een grondwettelijk probleem zou stellen indien men meer kandidaten op de lijsten zou toelaten dan er te begeven plaatsen zijn.⁵

De noodzaak van de splitsing van de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde

Aan deze ongrondwettelijke – en ten aanzien van Vlaanderen discriminerende, ja zelfs denigrerende – situatie in de provincie Vlaams-Brabant kan alleen een einde komen door de kieskringen in overeenstemming te brengen met de grondwettelijke indeling van het land in taalgebieden, gewesten en provincies, en dus door de kieskring BHV te splitsen. De door de nieuwe wet vooropgestelde herindeling van de kieskringen in provinciale kieskringen is er een unieke gelegenheid toe.

De VLD en de regering zwaaien met een nota van volksvertegenwoordiger Stef Goris, (verkort gepubliceerd in *De Standaard* van 13 augustus 2002) waarin beweerd wordt dat de niet-splitsing, zoals door de regering gepland, voor Vlaanderen gunstiger zou uitkomen.⁶ Niets is minder waar. Integendeel. Het is duidelijk dat de nieuwe regeling voor BHV voor de Vlamingen duidelijk nadeliger is dan de oude. Daarover zo dadelijk meer. Eerst moet onderstreept dat het merkwaardig is dat de VLD de splitsing afwijst op grond van een beweerd verlies van enkele Vlaamse kamerzetels, terwijl diezelfde VLD, in dezelfde keshervorming, zonder verpinken en zonder enige tegenprestatie, voorstelt om de Senaat in de toekomst paritair samen te stellen: dit wil zeggen op de 70 toekomstige senatoren zou Vlaanderen er slechts 35 krijgen in plaats van de 41 waarop het volgens zijn bevolkingsaantal recht heeft.

De nieuwe kieswet kost Vlaanderen heel wat parlamentszetels.

Het prijsgeven van 6 senaatszetels komt verhoudingsgewijs overeen met een verlies van 12 kamerzetels (er zijn 2,14 keer meer kamerleden dan senatoren). Goris' argument dat de splitsing van de kieskring BHV tot 2 Vlaamse kamerzetels zou kunnen kosten klinkt dan ook zeer hol, ja zelfs cynisch. Maar bovendien is deze bewering aantoonbaar fout.

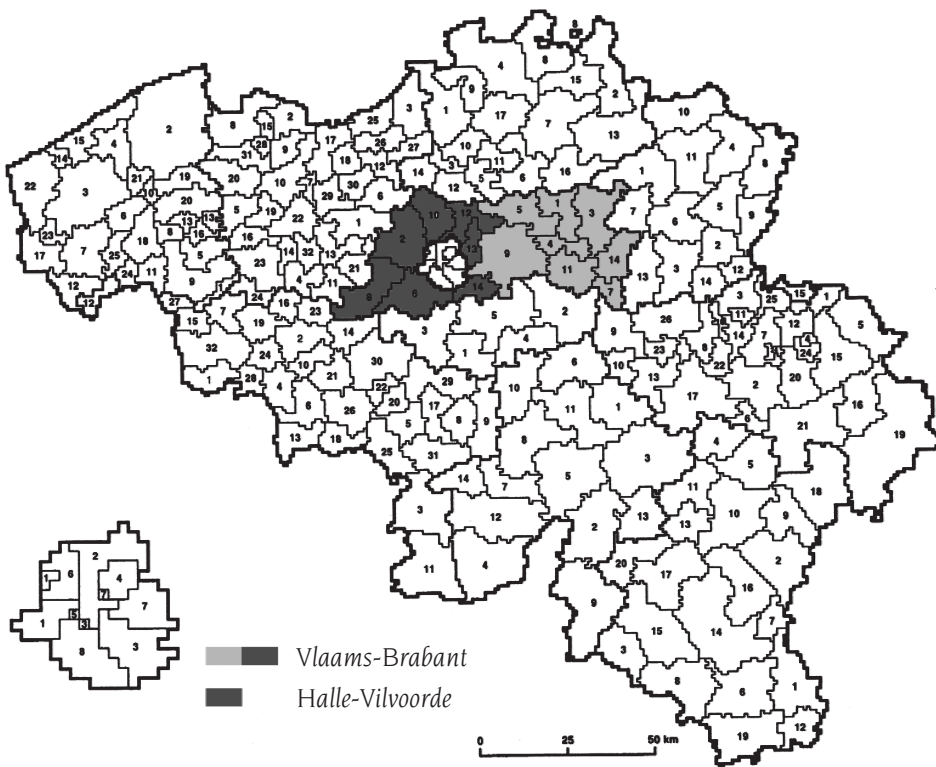
Waarom gaat Vlaanderen erop achteruit in de nieuwe regeling? Het antwoord is eenvoudig: omdat de apparentering met Leuven wordt afgeschaft en omdat in de niet gesplitste kieskring BHV de Franstalige en Nederlandstalige stemmen voortaan eerst worden gegroepeerd (poolvorming), om vervolgens de 22 zetels van BHV aan elk van de taalgroepen toe te bedelen in verhouding tot het aantal stemmen van elke taalgroep. Elk van beide wijzigingen is voor Vlaanderen nadelig, en dit is eenvoudig te begrijpen.

a) de afschaffing van de apparentering

Tot nog toe was er apparentering mogelijk tussen enerzijds de lijsten uit Leuven en BHV of anderzijds tussen de lijsten uit Waals-Brabant en BHV. Het systeem van apparentering trekt de evenredige verdeling van de zetels op van het niveau van het arrondissement naar het niveau van de provincie (*in casu* de vroegere provincie Brabant). Want dankzij de apparentering worden de arrondissementele kiesdelers vervangen door de provinciale kiesdeler (die per definitie het gewogen gemiddelde van de drie arrondissementele

⁵ Verslag, stuk 1806/008, p. 53.

⁶ Met „gunstiger” bedoelt Goris uitsluitend het aantal, namelijk dat er in het nieuwe paars-groene systeem „slechts” één à twee Vlaamse volksvertegenwoordigers verloren zouden gaan (van 11 naar 9), terwijl bij een splitsing van de kieskring BHV er – volgens Goris – 3 à 4 Vlaamse zetels minder zouden zijn (van 11 naar 8 of 7), waarbij hij dan uitgaat van de totaal onrealistische hypothese dat er geen Vlaamse verkozenen zouden zijn in Brussel (dus geen apparentering noch poolvorming, laat staan gewaarborgde vertegenwoordiging).

Indeling van België in kieskantons

kiesdelers benadert). Welnu, de arrondissementele kiesdeler van BHV ligt met 35.300 stemmen beduidend lager dan deze van Nijvel (41.260) en Leuven (43.250). De provinciale kiesdrempel (oude provincie Brabant) bedraagt 37.846 (tussen de drie aparte arrondissementen in). De merkkelijk lagere kiesdeler van BHV heeft verschillende oorzaken, waaronder vooral het groter percentage vreemdelingen in Brussel (de kiesdeler van een afzonderlijk kiesarrondissement Brussel zou slechts 30.490 zijn).⁷

Dat de apparentering voor Vlaanderen gunstig is, blijkt uit de berekening van het kantelmoment voor de verschuiving van een Vlaamse

zetel naar een Franstalige zetel, in de twee situaties: berekening voor BHV alleen, vergeleken met een berekening ingevolge de apparentering voor de oude provincie Vlaams-Brabant. Ten opzichte van de uitslag van juni 1999 volstaat in de eerste situatie (BHV alleen) een stemmenverschuiving van 8.500 N stemmen naar F stemmen (in de kering dus een verschil van 17.000 stemmen, of ongeveer een halve zetel) om de tiende Vlaamse zetel (op de 22) te verliezen, terwijl in de tweede situatie (evenredige verdeling op het niveau van de vroeger provincie Brabant) diezelfde zetel pas verloren gaat mits een verschuiving van 22.500 stemmen (in de kering dus een verschil van 45.000 stemmen, of ongeveer anderhalve zetel).

Het feit dat het regeringsvoorstel dezelfde kandidaten laat figureren op de lijsten van Leuven en BHV, is dus zuivere oogverblindings. In plaats van de band tussen Leuven en de Vlamingen van Halle-Vilvoorde en Brussel te versterken, knipt het regeringsvoorstel die band juist door. Precies zoals een stem voor de VLD in de provincie Antwerpen nooit kan bijdragen tot de verkiezing van een VLD-er in de provincie Limburg.⁸

Men komt dus tot de paradoxale situatie dat de stemmen binnen de provincie Vlaams-Brabant uit elkaar getrokken worden, om te beletten dat de Vlaamse stemmen uit Leuven het Vlaams gewicht in BHV zouden vergroten, terwijl daarentegen (door de niet-splitsing van de kieskring) de Franstalige stemmen uit Halle-Vilvoorde samengeteld worden met de Franstalige van het buiten de provincie gelegen Brussel. Zij krijgen dus wel volwaardig het voordeel van het Franstalige overwicht in Brussel. In feite zou het natuurlijk juist omgekeerd moeten zijn en zouden de Franstalige stemmen uit Vlaams-Brabant nooit één geheel mogen vormen met deze van Brussel, terwijl de stemmen van Leuven en Halle-Vilvoorde natuurlijk wel één geheel zouden moeten vormen, zoals in alle andere provincies.

b) de invoering van de poolvorming per taalgroep

Bij het systeem van poolvorming worden de zetels eerst toegewezen aan de taalgroepen, in verhouding van de door elke taalgroep behaalde stemmen. Pas daarna worden binnen elke taalgroep, de door de taalgroep behaalde zetels verdeeld over de partijen van die taalgroep, volgens het

⁷ Men kan dus eenvoudig vaststellen dat de apparentering op het niveau van de oude provincie Brabant voor de Vlaamse lijsten voordelig is, vermits de Leuvense stemmen er een groter gewicht door krijgen. Weliswaar krijgen ook de Nijvelse (Franstalige) stemmen een groter gewicht, maar toch blijft het gewicht van de Leuvense (Vlaamse) stemmen meer doorwegen om twee redenen: ten eerste is de kiesdeler in Leuven nog iets hoger dan in Nijvel, en ten tweede zijn er meer Leuvense stemmen (302.789) dan Nijvelse (206.337), zodat het relatief gewicht van Leuven groter is.

⁸ Mocht er apparentering bestaan tussen Limburg en Antwerpen, dan zou dit uiteraard wel kunnen.

gewone systeem D'hondt. In de kieskring BHV valt dit voor de Vlaamse lijsten nadelig uit.

De kieskring BHV is namelijk veruit de grootste kieskring voor de Franstaligen (met bovendien, zoals reeds gesteld) een relatief lage kiesdeler. Een nieuwe Franstalige partij maakt dus het meeste kans om door te breken in Brussel.⁹ De vele nieuwe lijsten hebben een grote versnippering van de Franstalige stemmen voor gevolg, terwijl anderzijds de Vlaamse partijen, dankzij de stemmen uit Halle-Vilvoorde, voldoende kritische massa hebben om voor de zetelverdeling in aanmerking te komen.¹⁰ Bij de parlementsverkiezingen van juni 1999 gingen daardoor 39.080 Franstalige stemmen verloren, tegenover slechtst 8.958 stemmen langs Vlaamse kant. Per saldo dus 30.000 verloren Franstalige stemmen, of bijna één zetel.¹¹

Bij de poolvorming worden eerst de stemmen per taalgroep geteld, en recupereren de Franstaligen dus die 30.000 stemmen! De stemmenverdeling tussen de taalgroepen is dan de enige bepalende factor. Van de 22 zetels die het arrondissement BHV telt, zullen er 10 Vlaamse zijn als, en alleen als de Vlaamse partijen nog 43,18 % van de stemmen halen. Bij de parlementsverkiezingen van juni 1999 haalden de Vlaamse lijsten 44,27 % van de stemmen, wat recht geeft op 9,74 en dus afgerond 10 zetels. Hoger werd reeds uiteengezet dat een relatief kleine verschuiving van 17.000 stemmen in het voordeel van de Franstaligen, de Vlaamse lijsten doet zakken onder 43,18 %, of afgerond 9,499 en dus 9 zetels.

Wanneer men rekening houdt met het groot aantal naturalisaties sedert de snel-belgwet (vooral in Brussel), met de demografische evolutie (met talrijke jonge Belgen van vreemde origine die stemrecht verwerven te Brussel) en met de nog steeds voortgaande Franstalige inwijking in de Vlaamse gemeenten rond Brussel, dan moet men geen helderziende zijn om vast te stellen dat de tiende Vlaamse zetel, die op basis van de uitslag van 1999 behouden zou blijven, bij de aanstaande parlementsverkiezingen van juni 2003 meer dan waarschijnlijk zal wegvallen (ter vergelijking tussen 1995 en 1999 – toen er nog geen snel-belgwet was – steeg het aantal Franstalige stemmen in BHV met 25.118 terwijl het aantal Nederlandstalige daalde met 1.638).

Het waarschijnlijkste scenario

Rekening houdend met de twee hiervoor geschetste voor Vlaanderen gunstige elementen (de apparentering en de grote versnippering van Franstalige stemmen, die hen ongeveer één zetel kost), is het dus niet zo verwonderlijk en toevallig dat met slechts 44,27 % van de stemmen in het arrondissement BHV, Vlaanderen toch 50 % van de zetels heeft binnengehaald (11 van de 22). Precies deze twee elementen worden in het nieuwe systeem afgeschaft, terwijl de voor Vlaanderen nadelige elementen van de vroegere regeling, meer bepaald de samenvoeging van Halle-Vilvoorde met Brussel, wel blijft bestaan! Begrijpe wie kan.

Elf van de 22 zetels behalen wordt in de toekomst gewoon onmogelijk, en men zal al veel geluk moeten hebben om er nog tien te behouden. Het meest waarschijnlijke scenario is dat er in de toekomst 9 Vlaamse zetels zullen zijn op de 22 (tegenover 11 nu).¹² Maar dit is nog niet het einde van het verhaal. In de nieuwe regeling worden de 50 op nationaal vlak verkozen senatoren (31 N en 19 F) vervangen door 50 nieuwe kamerleden die op nationale lijsten per gemeenschap zullen worden verkozen (d.w.z. één Vlaamse kieskring voor Vlaanderen + Brussel en één Waalse kieskring voor Wallonië + Brussel + Halle-Vilvoorde)¹³. Er zouden dan in de toekomst 150 + 50 kamerleden zijn. Die 50 zullen tussen Vlaanderen en Wallonië verdeeld worden volgens de verdeling van de 150 volksvertegenwoordigers die op provinciaal niveau worden gekozen.¹⁴ Die verhouding is nu 91 N en 59 F (op

⁹ In dit opzicht vervult de kieskring BHV langs Franstalige kant dezelfde rol als de kieskring Antwerpen langs Vlaamse kant.

¹⁰ In een afzonderlijke kieskring Brussel zou dit niet het geval zijn en zou poolvorming (of een nog beter systeem) voor de Vlamingen wel noodzakelijk zijn.

¹¹ Bij de berekeningen voor 1999 en 1995 heb ik de tweetalige lijsten volgens zo nauwkeurig mogelijke schattingen opgedeeld in N en F stemmen. Dit impliceert kleine onnauwkeurigheden, maar doet geen afbreuk aan de algemene tendensen.

¹² Dat dit effectief zo bedoeld was, kon men in de kranten vernemen daags na de goedkeuring van het akkoord: „Er is overigens in een veiligheidsrendel voorzien om te voorkomen dat er Franstalige stemmen naar de Vlaamse lijsten met sterke kandidaten uit Leuven zouden overgaan.

De kiezer zal eerst een taalkeuze – Franstalig of Nederlandstalig – moeten maken, om daarna voor een partij of kandidaat te kiezen. De poolvorming van Vlaamse respectievelijk Franstalige stemmen, zal de Franstaligen één of twee zetels in de kieskring BHV extra opleveren” (*De Standaard*, 27 april 2002, p. 4).

¹³ Voor dit deel van het regeringsakkoord is wel nog een grondwetswijziging nodig.

¹⁴ „50 leden verkozen op een nationale lijst per gemeenschap en verdeeld over Nederlandstaligen en Franstaligen in verhouding tot het aantal zetels verworven door elke taalgroep in de Kamer bij de vorige verkiezingen op basis van de plaatselijke kieskringen” (regeringsnota politieke vernieuwing, 26/4/2002, p. 3, de federale Kamer).

basis van BHV 11 N en 11 F), wat een verdeling van de 50 nationaal verkozen volksvertegenwoordigers zou geven van 30 N en 20 F.

Rekening houdend met het verlies van 1 Vlaamse zetel ingevolge de tienjaarlijkse zetelaanpassingen en het verlies van zeker 1 zetel in BHV (van 11 naar 10), daalt de verhouding tot 89 N en 61 F, wat nog net volstaat om de verdeling van de 50 nationaal te verkiezen volksvertegenwoordigers te behouden op 30 N en 20 F. Indien in BHV de tiende Vlaamse zetel zou verloren gaan (wat waarschijnlijk is), wordt de verhouding 88 N en 62 F, waardoor ook de verdeling van de 50 nationaal verkozen volksvertegenwoordigers zakt van 30 N en 20 F naar 29 N en 21 F. Het effect van de nieuwe regeling is dus een verlies van 2 tot 3 Vlaamse kamerzetels tegenover de huidige situatie.

Wat een contrast met de in het Vlaams regeerakkoord door paars-groen zelf vooropgestelde (horizontale) splitsing van de kieskring BHV, die er in de eerste helft van de legislatuur moest komen. Dat die splitsing er niet gekomen is, dat Vlaamse partijen blijven dulden dat het Waalse en Francofoon-Brusselse verkiezingen worden gehouden tot diep in Vlaanderen, is onbegrijpelijk en schandelijk.

Voor wie bang is dat met die splitsing enkele Vlaamse zetels zouden verloren gaan (maar in elk geval minder dan in het huidige regeringsvoorstel), of voor de positie van de Brusselse Vlamingen, nog deze toelichting over de voordelen van de splitsing van de kieskring BHV: De splitsing is gewoon een kwestie van zindelijk bestuur en aanpassing van oude wetten en kiesindelingen aan de federale staatstructuur en één van de noodzakelijke voorwaarden om een einde te maken aan het deloyaal Franstalig gestook in de Vlaamse gemeenten rond Brussel. De Franstalige partijen worden door het huidige systeem immers gedwongen om tegen mekaar op te bieden in het verdedigen van de Francofone belangen in de Vlaamse gemeenten rond Brussel. Ze willen daar immers allemaal zoveel mogelijk stemmen halen (denk ook aan de partijfinanciering), en dus moeten ze zich positioneren als de kampioen van de francofonie. En dat doen ze natuurlijk ook.

Verder mag men niet vergeten dat de splitsing speelt voor drie verkiezingen: Senaat, Europa en Kamer van Volksvertegenwoordigers. Alleen voor deze laatste verkiezing moet er een speciale regeling voor Brussel worden getroffen. Bij twee van de drie verkiezingen (Senaat en Europa) kan een splitsing dus alleen maar voordelig zijn voor Vlaanderen: de Waalse lijsten komen dan gewoon niet meer op in Vlaams-Brabant.¹⁵ Blijft de Kamer van Volksvertegenwoordigers. Ook hier is het voordeel voor Vlaanderen duidelijk. Bij een splitsing van de kieskring kunnen de Franstaligen hoogstens één zetel halen in Vlaams-Brabant, en dan nog alleen als ze met een eenheidslijst opkomen.

De ervaring met de verkiezingsuitslagen voor de Vlaamse Raad en voor de provincieraad van Vlaams-Brabant bewijzen dat de Franstaligen in een gesplitste kieskring immers hun stemmenaantal drastisch zien dalen (met 40 tot 50 %). Dit is logisch, ze moeten dan immers opkomen met een eenheidslijst die zich als anti-Vlaams moet profileren en die bovendien de grote Brusselse Franstalige kopstukken en de gekende partijlogo's moet missen. Dit feit op zich is onweerlegbaar en vele malen belangrijker dan het verhoopte (voorgespiegelde) effect dat de Vlaamse partijen door de grotere aantrekkingskracht van Leuvense kandidaten in BHV wat stemmen zouden kunnen bijwinnen. Integendeel, in de gesplitste kieskring Vlaams-Brabant, zouden de Leuvense kandidaten pas echt hun aantrekkingskracht ten volle kunnen laten spelen, vermits de concurrentie van de grote Frans-Brusselse stemmentrekkers dan – en dan alleen - zou wegvallen.

Een extrapolatie van de resultaten die de Franstalige eenheidslijst voor de

Het effect van de nieuwe regeling is een verlies van twee tot drie Vlaamse kamerzetels.

¹⁵ Hier hebben de Vlaamse politici alvast geen enkel alibi om de splitsing niet door te voeren.

Vlaamse Raad behaalde in heel Vlaams-Brabant bij de verkiezingen van juni 1999, toont dat die eenheidslijst toen 36.683 stemmen behaalde, nipt genoeg voor één zetel en ver van een tweede zetel. Wat de aparte kieskring Vlaams-Brabant betreft, is het dus duidelijk: hoogstens 1 Franstalige zetel. Hierbij moet dan nog de kanttekening gemaakt worden dat deze „Franstalige” zetel geen echte Franstalige zetel zou zijn, maar wel een Franssprekende Vlaming, die de eed in het Nederlands zou moeten afleggen en die in de Nederlandse taalgroep zou zetelen (wat, zoals hoger is gebleken, zeer belangrijk is, o.a. voor de N/F zetelverdeling die men wil invoeren voor de toekomstige nationaal verkozen volksvertegenwoordigers).

En nu Brussel

In de aparte kieskring Brussel zouden 14 zetels te verdelen zijn. Volgens VLD-kamerlid Goris zouden de Vlamingen daar geen enkele van in de wacht kunnen slepen, tenzij met een eenheidslijst. Een Vlaamse vraag om drie gewaarborgde Vlaamse volksvertegenwoordigers te Brussel te krijgen wordt door Goris van tafel geveegd omdat „die eis op Franstalig hoogelach wordt onthaald.” Eigenaardig toch dat de VLD datzelfde hoogelach niet laat weerklinken wanneer de Franstaligen eisen dat 4 miljoen Franstaligen evenveel senatoren krijgen als 6 miljoen Vlamingen!

Maar ook zonder gewaarborgde vertegenwoordiging in Brussel hebben de Vlaamse lijsten, volgens hun proportioneel aandeel in de Brusselse stemmen, steeds recht op 2 volksvertegenwoordigers. Het volstaat dat het zogenaamde systeem van poolvorming van de stemmen (telling en verdeling van de zetels per taalgroep afzonderlijk) in Brussel wordt toegepast opdat de Vlaamse lijsten steeds 2 Vlaamse Brusselse verkozenen zouden hebben. Het systeem van poolvorming werd overigens reeds voor de Brusselse gewestraad toegepast, en zal nu zelfs worden ingevoerd in die niet-gesplitste kieskring BHV.

En zelfs zonder die poolvorming, doch met het behoud van de apparentering tussen enerzijds Leuven-Halle-Vilvoorde en de Vlaamse lijsten te Brussel en anderzijds Nijvel en de Franstalige lijsten te Brussel zouden er in Brussel minstens twee, en meestal zelfs drie Vlaamse volksvertegenwoordigers gekozen zijn. De verklaring hiervoor werd reeds hoger gegeven: de apparentering smeert het groot aantal niet-stemgerechtigde inwoners van Brussel uit over geheel de oude provincie Brabant, wat voor de Vlaamse lijsten voordelig is.¹⁶

Drie of twee Vlaamse zetels is dus het absolute Vlaamse minimum voor Brussel. Voor Brussel en Halle-Vilvoorde samen zou dit geven: 2 of 3 + 7 of 8, hetzij dus 9 in de minimale hypothese en 11 in de maximale hypothese. Waarbij, in de minimale hypothese (9) het er in feite nog altijd 10 zijn vermits in Halle-Vilvoorde de Franstalige een Franstalige Vlaming is die tot de Nederlandstalige taalgroep behoort en de eed in het Nederlands moet afleggen.¹⁷

Los van de wijze waarop het aantal Vlaamse kamerzetels te Brussel zal bepaald worden (gwaarborgd aantal, apparentering of poolvorming), blijft de vraag of het aangewezen is om in de gesplitste kieskring Brussel alleen eigen Vlaamse Brusselse kandidaten op de lijsten te plaatsen (volledige of verticale splitsing), dan wel of dezelfde Vlaamse kandidatenlijsten moeten gelden in geheel Vlaams-Brabant en Brussel (zogeheten horizontale splitsing). Beide systemen hebben voor- en nadelen, maar hoe dan ook is de splitsing van de kieskring voor Vlaanderen zo noodzakelijk en belangrijk, dat de keuze voor het horizontale of verticale systeem daarbij totaal ondergeschikt en onbelangrijk is.

Met afzonderlijke kandidaten voor Brussel (verticale splitsing) zijn de

¹⁶ De zetels worden over de kieskringen verdeeld volgens het aantal inwoners. Door het groot aantal niet-stemgerechtigde inwoners (vreemdelingen en minderjarigen) zijn er in een afzonderlijke kieskring Brussel veel minder stemmen nodig om een zetel binnen te halen dan in Nijvel of Vlaams-Brabant.

¹⁷ Een splitsing met behoud van apparentering zou dus de huidige situatie behouden (11 of 10), en duidelijk gunstiger zijn dan het huidige regeringsontwerp, dat Vlaanderen bovendien ook nog een op gemeenschapsvlak verkozen volksvertegenwoordiger doet verliezen.

Brusselse Vlamingen zeker dat het aantal zetels dat hen (ingevolge het gekozen systeem) toekomt, daadwerkelijk door Brusselse Vlamingen zal worden bezet. Er staan dan immers alleen Brusselse kandidaten op de lijst. Ze zijn dan ook verplicht hun stemmen in Brussel te halen en dus daadwerkelijk campagne te voeren in Brussel. Nadeel is dat dit de band tussen Vlaams-Brabant en de Brusselse Vlamingen (vooral psychologisch) wat zou verminderen, hoewel dit voor een verkiezing in de federale Kamer niet veel betekenis heeft en men even goed kan stellen dat de band tussen de Brusselse Vlamingen en de rest van Vlaanderen precies versterkt wordt door er voor te zorgen dat de Brusselse Vlamingen de aan hen toekomende zetels in het federale parlement effectief bezetten en derhalve hun specifieke belangen kunnen vertolken. Ook zou men een effectieve band kunnen behouden door te opteren voor het systeem van apparentering van de Vlaamse Brusselse lijsten met de lijsten van Vlaams-Brabant. Bovendien zou die band verder versterkt worden indien naast de lokaal te verkiezen kamerleden er ook een beperkt aantal per gemeenschap te verkiezen volksvertegenwoordigers zou zijn, waar de Brusselse Vlamingen dan ook voor zouden kunnen kiezen.^{18 19}

Met dezelfde lijsten in Vlaams-Brabant en Brussel-Nederlands (horizontale splitsing) zijn de Brusselse Vlamingen niet verzekerd van een verkiesbare plaats. Zij moeten zich dan immers meten met Vlaams-Brabantse kandidaten (die vaak burgemeester of schepenen zijn) en die een veel grotere achterban kunnen aanspreken.²⁰ De kans dat er geen Brusselse Vlaming verkozen zou worden is dan zeer reëel (ook nu zetelt slechts één Brusselse Vlaming in de Kamer).²¹

De zetelaanpassing

We besluiten: Over heel de lijn is de kieswethervorming vanuit Vlaams oogpunt een misbaksel: geen splitsing van de kieskring BHV, erger nog, achteruitgang tegenover het bestaande stelsel. Voor de paars-groene partijen is dit een beschamend resultaat.

Het wetsvoorstel bevat ook een bepaling waardoor in de toekomst de aanpassing van het aantal zetels waarop elke kieskring recht heeft, aan de evolutie van het bevolkingscijfer niet meer zal gebeuren op basis van de tienjaarlijkse volkstelling, maar wel op basis van de cijfers van het rijksregister. Het is bekend dat de demografische evolutie in de komende jaren ten nadele van Vlaanderen zal spelen, hetgeen verklaard wordt door het dalende geboortecijfer in Vlaanderen en het stijgende geboortecijfer in Wallonië en Brussel (groot aantal allochtonen). Dit zal in de toekomst verschuivingen van Vlaamse zetels naar Wallonië en Brussel met zich brengen. Een eerste zetel zou reeds bij de komende verkiezingen verschuiven van Vlaanderen naar Wallonië.

Die zetelaanpassing kan echter pas gebeuren na een Koninklijk Besluit. Welnu, gezien de Franstalige weigering om de kieskring BHV te splitsen, zouden de Vlaamse partijen elk Koninklijk Besluit over deze zetelaanpassing kunnen tegenhouden totdat de kieskring BHV gesplitst is. Lijkt dit drastisch? Laten we dan even in herinnering brengen dat de Franstaligen elke zetelaanpassing in het voordeel van Vlaanderen blokkeerden van 1947 tot 1965, waardoor ongeveer een half miljoen Vlamingen niet meer in het parlement vertegenwoordigd waren. Als tegenprestatie voor de aanpassing eisten de Franstaligen grondwettelijke waarborgen tegen minorisering door de Vlaamse meerderheid.²²

¹⁸ Dit zou het geval zijn in het systeem van de 50 nationaal verkozenen dat de regering voorstelt en dat op zich positief is.

¹⁹ Mijn persoonlijke voorkeur gaat uit naar een volledige verticale splitsing (dus eigen Brusselse kandidaten in Brussel), gecombineerd met een beperkt aantal op gemeenschapsvlak te verkiezen volksvertegenwoordigers, waarvoor de Vlaamse Brusselaars dan ook kunnen kiezen.

²⁰ Ook met het nieuwe systeem van paars-groen maken de Brusselse Vlamingen minder dan ooit kans op een verkiesbare plaats, vermits deze plaatsen zullen uitgevochten worden tussen de Leuvenaars en Halle-Vilvoordenaars terwijl de Vlaamse Brusselaars daartegenover weinig of geen gewicht in de schaal kunnen leggen.

²¹ Een ander nadeel van dit systeem is dat de Franstalige eenheidslijst die in Vlaams-Brabant zou opkomen dan ook (behoudens andersluidende, en op het vlak van discriminatie riskante, wettelijke bepalingen) automatisch terug in Brussel zou voorgelegd worden en op die wijze door Brusselse stemmen zou kunnen worden versterkt.

²² T. Luyckx en M. Platel, *Politieke geschiedenis van België* (Antwerpen, Kluwer, 1985) vol. 2, p. 525.

* Mr. Luc Deconinck is jurist en voorzitter van het *Halle-Vilvoorde Komitee*.

Luc Deconinck*